

Instytut Pamięci Narodowej - Wrocław

<https://wroclaw.ipn.gov.pl/wro/aktualnosci/246217,Przypada-85-rocznica-jednej-z-najbardziej-tragicznych-zbrodni-dokonanych-na-pols.html>
02.09.2026, 08:08

Przypada 85. rocznica jednej z najbardziej tragicznych zbrodni dokonanych na polskiej inteligencji na Kresach - Wrocław, 14 sierpnia 2026

W tym roku przypada 85. rocznica jednej z najbardziej tragicznych zbrodni dokonanych przez Niemców na polskiej inteligencji na Kresach. W nocy z 14 na 15 sierpnia 1941 r. w Czarnym Lesie koło Stanisławowa zamordowano około 250 przedstawicieli polskiej elity - przede wszystkim nauczycieli, ale także lekarzy, duchownych i społeczników.

14.08.2026

W tym roku przypada 85. rocznica jednej z najbardziej tragicznych zbrodni dokonanych przez Niemców na polskiej inteligencji na Kresach - Wrocław, 14 sierpnia 2026/ fot. M.Parysek IPN Wrocław

W tym roku przypada 85. rocznica jednej z najbardziej tragicznych zbrodni dokonanych przez Niemców na polskiej inteligencji na Kresach - Wrocław, 14 sierpnia 2026/ fot. M.Parysek IPN Wrocław

W tym roku przypada 85. rocznica jednej z najbardziej tragicznych zbrodni dokonanych przez Niemców na polskiej inteligencji na Kresach - Wrocław, 14 sierpnia 2026

Zbrodnia była częścią Intelligenzaktion – planowej eksterminacji polskich elit. Jej celem było pozabawienie polskiego społeczeństwa ludźmi, którzy byli jego intelektualnymi i społecznymi liderami.

8 i 9 sierpnia 1941 r. policja ukraińska i Gestapo rozpoczęły aresztowania polskiej inteligencji, przede wszystkim stanisławowskich nauczycieli. Podobnie jak w przypadku mordu na profesorach lwowskich oraz zbrodni na inteligencji krzemienieckiej, przygotowano imienne listy osób przeznaczonych do aresztowania.

Nauczycieli aresztowano podstępem. Zwołano ich na radę pedagogiczną w związku ze zbliżającym się rozpoczęciem roku szkolnego. To właśnie tam zostali zatrzymani. Innych Polaków zabierano bezpośrednio z domów, tłumacząc, że są wzywani jedynie na krótkie przesłuchania.

Nie spodziewali się najgorszego. Tym bardziej że policja ukraińska i Gestapo podczas aresztowań zachowywały się wobec nich pozornie spokojnie i uprzejmie. Za tym pozorem krył się jednak przygotowany plan zbrodni.

Aresztowanych nauczycieli i naukowców zamknięto w więzieniu Gestapo. W nocy z 14 na 15 sierpnia więźniów zaczęto wywozić ciężarówkami do Czarnego Lasu w okolicy wsi Pawełcze. Tam dokonywano egzekucji. Ofiary zabijano strzałem w tył głowy, a ich ciała zakopywano na miejscu. Za zbrodnią stał SS-Hauptsturmführer Hans Krüger, który wcześniej był zaangażowany w organizację mordu na profesorach lwowskich.

Tragedia Stanisławowa rozpoczęła się jednak jeszcze przed niemiecką okupacją. W latach 1939-1941 sowieckie władze prowadziły aresztowania i deportacje Polaków. W więzieniach Lwowa i Stanisławowa zamordowano setki Polek i Polaków, często po brutalnych torturach.

Miejsca stanisławowskich egzekucji odkrył dopiero w 1988 r. Adam Rubaszewski. W 2011 r., dzięki staraniom miejscowego Towarzystwa Kultury Polskiej „Przyjaźń”, we współpracy z polską Radą Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa oraz władzami ukraińskimi, na odrestaurowanym i uporządkowanym terenie cmentarza odsłonięto pomnik Ofiar.

Przez lata sądzono, że w „dołach śmierci” spoczywa około 250 osób. Późniejsze ustalenia przyniosły jednak jeszcze bardziej wstrząsającą prawdę – może tam spoczywać ponad 700 zamordowanych.

14 sierpnia wiązaną kwiatów pod tablicą upamiętniającą Ofiary złożyli dr hab. Kamil Dworaczek, dyrektor wrocławskiego IPN, oraz Jerzy Rudnicki, p.o. naczelnika Oddziałowego Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN we Wrocławiu. Pamięć o pomordowanych jest naszym obowiązkiem. Dlatego ważne jest nie tylko przypominanie tragicznych wydarzeń z 1941 r., ale także tworzenie miejsc, które pozwalają kolejnym pokoleniom poznać losy Ofiar.

[Jednym z takich przedsięwzięć była inicjatywa utworzenia we Wrocławiu „Lasu Pamięci”, poświęconego Ofiarom zbrodni w Czarnym Lesie. W październiku 2021 r. projekt został przedstawiony podczas uroczystości w Centrum Kreatywności „Talent”, gdzie odsłonięto również tablicę pamiątkową.](#)

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

Wrocław

Wrocław

Upamiętnienie